

POSTUPAK OSTVARIVANJA PRAVA NA PENZIJU PRIMJENOM SPORAZUMA O SOCIJALNOM OSIGURANJU

Podnošenje zahtjeva za penziju

Zahtjev za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja primjenom međunarodnih sporazuma o socijalnom osiguranju podnosi se nosiocu osiguranja (Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja) države u kojoj osiguranik ima prebivalište. Zahtjev podnijet nosiocu osiguranja jedne države ugovornice smatra se istovremeno i zahtjevom za priznavanje prava po pravnim propisima druge ili drugih država ugovornica, o čemu se te države obavještavaju na obrascima propisanim sporazumom (dvojezični obrasci).

Osiguranici koji nemaju prebivalište u Crnoj Gori, a koji su dio penzijskog staža ostvarili u Crnoj Gori, zahtjev za sticanje prava na penziju podnose nadležnom nosiocu osiguranja države u kojoj na dan podnošenja zahtjeva ima prebivalište.

Osiguranici koji imaju prebivalište u Crnoj Gori, a koji su dio penzijskog staža navršili u drugoj državi sa kojom Crna Gora ima sklopljen sporazum o socijalnom osiguranju zahtjev za sticanje prava na penziju sa potrebnom dokumentacijom podnose Fondu PIO Crne Gore – Odsjeku za sprovođenje inostranog osiguranja u Podgorici, dok osiguranici koji su dio penzijskog staža navršili na teritoriji Republike Srbije, Federacije BiH, Republike Srpske i Sjeverne Makedonije, zahtjev podnose Područnoj jedinici Fonda PIO Crne Gore na čijem području su poslednji put bili osigurani.

U slučajevima kada osiguranik, prema nacionalnim propisima jedne države nije ispunjavao uslove za penziju, nakon ispunjenja uslova za ostvarivanje prava u toj državi dužan je da zahtjev ponovo podnese nadležnom nosiocu osiguranja države u kojoj ima prebivalište.

Zahtjev za potvrdu staža

Prilikom podnošenja zahtjeva za potvrdu staža iz druge države ugovornice podnose se dokazi o radu – radna knjižica, a ukoliko stranka ne posjeduje radnu knjižicu treba dostaviti izjavu u kojoj će navesti gdje je radila ili neki drugi dokumenat koji će služiti kao dokaz da je osoba bila zaposlena. Za muškarce je potreban dokaz o služenju vojnog roka. Shodno sporazumu vrši se potvrđivanje staža putem dvojezičnog obrasca. Potvrda staža zavisi od postojanja podataka u bazi matične evidencije osiguranika o stažu i zaradama i od potrebe pribavljanja podataka za nedostajući period rada, jer određeni broj preduzeća je u stečaju ili likvidaciji i ne postoji finansijska dokumentacija i slično. Sve ovo dovodi do dužeg čekanja u dostavljanju potvrde staža. Iz navedenih razloga poželjno je prije podnošenja zahtjeva za penziju zatražiti potvrdu staža iz druge države ugovornice da ne bi usled nedostatka potvrde staža došlo do dužeg trajanja postupka po podnijetom zahtjevu za ostvarivanje prava na srazmjernu penziju.

Postupak potvrde staža po službenoj dužnosti obavlja se i u toku postupka penzionisanja komunikacijom između crnogorskog i inostranog penzijskog organa.

Ko odlučuje o pravu na penziju?

O pravu na penziju odlučuje svaka država ugovornica na čijoj teritoriji je osiguranik radio primjenom svojih nacionalnih propisa i međunarodnog ugovora o socijalnom osiguranju.

Samostalni dio penzije

Ukoliko su uslovi za sticanje prava na penziju ispunjeni samo na osnovu penzijskog staža navršenog prema pravnim propisima jedne države ugovornice, nadležni nosilac osiguranja te države pravo na penziju priznaće isključivo na osnovu penzijskog staža navršenog u toj državi, ne uzimajući u obzir penzijski staž navršen prema pravnim propisima druge države ugovornice. U tim situacijama nadležni nosilac osiguranja donijeće rješenje o priznavanju prava na takozvanu „samostalnu“ penziju, primjenom svojih nacionalnih propisa i međunarodnog sporazuma o socijalnom osiguranju.

Srazmjerni dio penzije

Pravo na srazmjerni dio penzije priznaje se kada osiguranik ne ispunjava uslove za sticanje prava na penziju samo na osnovu staža navršenog prema pravnim propisima jedne države ugovornice. U tim slučajevima, u postupku odlučivanja o pravu na penziju uzima se u obzir penzijski staž (vrši se sabiranje staža) navršen u drugoj državi ugovornici, pod uslovom da se periodi staža ne poklapaju, odnosno da se ne odnose na isti period. U slučaju da osiguranik i pored sabiranja penzijskog staža navršenog prema pravnim propisima država ugovornica, ne ispunjava uslove za sticanje prava na penziju, nadležni nosilac osiguranja će računati i penzijski staž navršen u trećoj državi ukoliko sa njom obje države ugovornice imaju sklopljene sporazume o socijalnom osiguranju.

Korisnicima srazmjernih penzija određuju se penzije u svakoj državi primjenom nacionalnih propisa, na osnovu staža i ostalih elemenata svakog pojedinog osiguranika i uz isplatu njihovih srazmjernih dijelova posebno od svake države u kojoj se ostvaruje pravo na penziju. Najčešće srazmjerna penzija ostvarena u Crnoj Gori ne znači da i u drugim državama penzije moraju da budu srazmjerne, pa je tako moguće u jednoj državi koristiti jednu vrstu penzije a u drugoj drugu vrstu penzije.

Svaka država ugovornica primjenjuje svoje propise i sasvim je moguća situacija da morate da sačekate navršenje godina života za inostranu penziju. U slučaju da je osiguranik po sprovedenom postupku dobio domaću penziju, ali za inostranu tada nije ispunio uslov, potrebno je da nakon ispunjenja uslova ponovo podnese zahtjev i to opet u državi u kojoj ima prebivalište, bez obzira na to što se zahtjev odnosi isključivo na inostranu penziju.

Kako se računa srazmjerna penzija? Da li u obračun penzije ulaze i zarade iz inostranstva?

Za određivanje visine srazmjerne penzije uzima se samo domaći staž odnosno visina iste te penzije se određuje srazmjerno učešću domaćeg staža u ukupnom stažu navršenom prema propisima obje države ugovornice, tj. uzima se u obzir samo zarada ostvarena po domaćim propisima a ne i zarada ostvarena po propisima druge države. Visina srazmjernog dijela penzije određuje se prema formuli tako što se cjelokupni staž iz obje države pomnoži sa penzijskim stažom iz Crne Gore i podijeli sa ukupnim stažom iz obje države.

Period osiguranja kraći od 12 mjeseci

Sporazumi o socijalnom osiguranju između država uređuju i pitanje preuzimanja navršenog staža koji je kraći od minimalnog trajanja za ostvarivanje prava, a ta granica je najčešće postavljena na 12 mjeseci.

Ako je staž toliko kratak da je sporazumom isključeno ostvarivanje prava u državi u kojoj je navršen, on se ipak računa, pošto je pravilo da se takav staž sabira kao da je navršen u državi u kojoj postoji pravo na penziju i ta država će ga priznati kao svoj. Znači ukoliko je staž osiguranja kraći od 12 mjeseci, a ne postoji pravo na davanje samo na osnovu tog perioda osiguranja preuzima ga na teret nosilac osiguranja druge države ugovornice.

Da li se prilikom ostvarivanja prava na srazmjernu penziju računa staž iz država sa kojim Crna Gora nema sklopljen sporazum ?

Osiguranici koji su radili u državama sa kojim Crna Gora nema sklopljen sporazum ne mogu da računaju na mogućnost sabiranja staža pa će pravo na penziju ostvariti samo ako u toj državi imaju dovoljno staža ili ako su radili i u nekoj trećoj državi sa kojom država ima sklopljen sporazum.

Vještačenje

Ljekarski pregledi odnosno vještačenje koje je potrebno radi odlučivanja po zahtjevu za ostvarivanje prava vrši se kod nosioca osiguranja na čijem području osiguranik ima prebivalište. U slučajevima kada je gubitak radne sposobnosti prozrokovan povredom na radu ili profesionalnom bolešću, opšti je princip da invalidska penzija pada na teret Fonda one države ugovornice u kojoj je nastala povreda na radu, odnosno poslednji put obavljena djelatnost koja može da izazove tu profesionalnu bolest.

Sa koliko država Crna Gora ima sklopljene sporazume o socijalnom osiguranju?

Crna Gora ima sporazume o socijalnom osiguranju sa 25 zemalja, kojima su uređena pitanja priznavanja staža, zdravstvenog osiguranja, isplate penzija i drugih davanja. Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore sa državama sa kojima se primjenjuju sporazumi o socijalnom osiguranju komunikaciju vrši u papirnoj formi na međunarodnim dvojezičnim obrascima i pratećom dokumentacijom. Takođe, razmjenjuju se informacije i elektronskim i telefonskim putem u cilju efikasnijeg okončanja postupka, obavljanja komunikacije i pružanja administrativno-pravne pomoći nadležnim nosiocima osiguranja kao i osiguranicima.

Protokoli o elektronskoj razmjeni podataka

Protokoli o elektronskoj razmjeni podataka u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja kojima se uređuje elektronska razmjena podataka o činjenici smrti korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja radi sprečavanja neosnovane isplate prava, Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore sklopio je sa nadležnim fondovima: Republike Hrvatske, Republike Slovenije, Republike Srpske, Republike Srbije, Federacije Bosne i Hercegovine i Sjeverne Makedonije.

Dokumentacija za stavljanje u tečaj penzije

Korisnicima penzija koji imaju prebivalište van teritorije Crne Gore radi puštanja u tečaj penzije neophodno je da Fondu dostave sledeću dokumentaciju:

- kopiju lične karte ili pasoša,
- potvrdu o životu,
- devizni račun na koji želite da Vam se uplaćuje penzija sa instrukcijama za plaćanje.

Navedenu dokumentaciju dostaviti na sledeću adresu:

Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore
Odsjek za obračun i isplatu prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja

Podgorica, 81000, Ivana Crnojevića 64.

Potvrdu o životu primjenom sporazuma o socijalnom osiguranju, korisnik prava je u obavezi dostaviti Fondu, do kraja aprila mjeseca svake godine, osim za države sa kojima Fond elektronski razmjenjuje podatke.

U slučaju da korisnik ne dostavi jedan od navedenih dokumenata Fond neće vršiti isplatu ostvarenog prava.

Mjesečni iznosi penzije i novčane naknade za tjelesno oštećenje koji nijesu mogli biti isplaćeni jer korisnik nije dostavio potvrdu o životu, prijavio promjenu adrese ili dostavio drugi dokaz neophodan za isplatu, naknadno će se isplatiti najviše za 12 mjeseci unazad računajući od dana kada, po dostavljanju potrebnih dokaza za isplatu penzije, korisnik podnese zahtjev za isplatu (Član 100a Zakona o PIO).

Potvrda o životu

Da bi se vršila redovna isplata penzije iz Crne Gore, Fond PIO Crne Gore u određenim vremenskim intervalima (obično jednom godišnje) u zavisnosti od sporazuma o socijalnom osiguranju, vrši provjeru činjenice života putem Potvrde o životu, tako što se korisnik obavezuje da dostavi ovjerenu potvrdu. Ovjerena Potvrda o životu je dokaz da je korisnik živ i da penzija može nesmetano nastaviti da se isplaćuje. Nedostavljanje Potvrde o životu u određenom roku ima za posledicu obustavu isplate penzije. Ovjera Potvrde o životu vrši se kod: nosioca osiguranja – Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje (područne jedinice, Odsjek za inostrano osiguranje) odnosno kod nadležnih organa. Potvrde o životu ne dostavljaju korisnici snici koji žive na teritoriji Republike Slovenije, Republike Hrvatske, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Republike Srbije.

Najniža penzija

Korisnicima penzija koji su pravo na samostalnu penziju ostvarili kod Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore primjenom međunarodnih sporazuma o socijalnom osiguranju (sa državama sa kojim imamo sklopljene sporazume) a imaju prebivalište van teritorije Crne Gore, ne pripada pravo na najniži iznos penzije već samo penzija određena po opštim propisima, ukoliko je to međunarodnim sporazumom propisano. Korisnicima sa prebivalištem u Republici Srbiji koji su pravo ostvarili prije stupanja na snagu Sporazuma između Crne Gore i Republike Srbije (1. januar 2008. godine) Fond PIO Crne Gore, shodno članu 215g Zakona o PIO vrši isplatu najniže penzije, dodatka za pomoć i njegu i novčane naknade za tjelesno oštećenje.

Pravo na razliku korisnika srazmjerne penzije do najnižeg iznosa penzije

Uslov za ostvarivanje prava na razliku jeste da osiguraniku koji je ostvario pravo na srazmjernu penziju u skladu sa međunarodnim ugovorom, ukupna penzija, koja uključuje iznos ostvarene penzije u Crnoj Gori i iznos inostrane/ih penzija, bude manja od najnižeg iznosa penzije u Crnoj Gori i da korisnik srazmjerne penzije ima prebivalište na teritoriji Crne Gore.

Kako se računa razlika penzije do najnižeg iznosa za korisnike srazmjernih penzija?

Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju propisano je da osiguraniku koji je ostvario pravo na srazmjernu penziju u skladu sa međunarodnim ugovorom, sa prebivalištem na teritoriji Crne Gore, pripada iznos u visini razlike do najnižeg iznosa penzije, ako mu je iznos penzije utvrđen po ovom zakonu i inostrane penzije obračunate prema važećem deviznom kursu na dan podnošenja zahtjeva za isplatu razlike, manji od iznosa najniže penzije. Isplata razlike vršiće se od prvog dana narednog mjeseca po podnošenju zahtjeva.

Virtuelni asistent (chatbot)

Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore je na svojoj internet prezentaciji www.fondpio.me aktivirao uslugu virtuelnog asistenta (chatbot), razvijenu u cilju olakšavanja pristupa opštim informacijama o pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja (PIO). Virtuelni asistent, koji je simbolično nazvan PIO Agent, dostupan je posjetiocima internet prezentacije Fonda u svakom momentu, 24 sata na dan i svakoga dana u godini. Na ovaj način, građani mogu dobiti informacije o pravima iz PIO i digitalnim putem, brzo i jednostavno, na bilo kojem mjestu, bez čekanja i bez potrebe za kontaktiranjem sa službenicima ili dolaskom u prostorije Fonda.

PIO Agent je razvijen primjenom vještačke inteligencije i nalazi se u testnoj fazi, te su povratne informacije korisnika veoma važne.

Agent je dizajniran da pruža odgovore o opštim pravima iz PIO, a za sva pitanja u vezi sa konkretnim ličnim pravima potrebno je obratiti se nadležnim jedinicama Fonda. Razvoj virtuelnog asistenta dio je napora Fonda PIO Crne Gore da unaprijedi rad i digitalizuje svoje usluge, u cilju razvoja ovog organa kao odgovorne, transparentne, profesionalne, efikasne, inkluzivne, savremene i ka građanima orjentisane institucije.

FOND PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA CRNE GORE

Bulevar Ivana Crnojevića 64,
81000 Podgorica

+382 20 403 808

info@fondpio.me

www.fondpio.me